

DE REDACTIE PRIVAAT

LAUDATIO MARCEL STORME

DANKBAARHEID AAN EEN AFSCHEIDNEMENDE DIRECTEUR ALS HOEKSTEEN VOOR EEN SUCCESVOLLE TOEKOMST

1. Iedereen die al ten huize Marcel Storme in Gent is geweest, weet dat hij houdt van een gastenboek met persoonlijke aantekeningen van de gasten. Wij veroorloven ons, als nieuwe codirecteuren van het Tijdschrift voor Privaatrecht, om een aantal persoonlijke aantekeningen te maken naar aanleiding van de overdracht van het directeurschap van het Tijdschrift voor Privaatrecht.

In de eerste plaats veroorloven wij ons om, misbruik makend van dit forum, in naam en voor rekening van alle auteurs, redacteuren en abonnees onze dankbaarheid uit te spreken. Guido Gezelle schreef dat: “Dankbaarheid een bloem is die maar in weinig hoven bloeit.” De voorbije halve eeuw heeft aangetoond dat de TPR-tuin een hof is waar dankbaarheid, zowel voor auteurs als abonnees, een belangrijke plaats heeft. Het past dan ook meer dan ooit om de bezieler van dit alles figuurlijk in de bloemen te zetten.

Professor Marcel Storme is de verpersoonlijking van het Tijdschrift voor Privaatrecht. Hij stond mee aan de wieg van het TPR, en heeft het verhaal van het TPR – en dus ook het verhaal van de ontwikkeling van de Nederlandstalige rechtsliteratuur – uitgevonden, neergeschreven en in scène gezet. Binnen die ontwikkeling heeft hij steeds twee kernbegrippen centraal gesteld, nl. gemeenschapsgevoel rond het TPR en autonomie van het TPR. Het streven naar een autonome TPR-gemeenschap of – zo u wil – een gemeenschappelijke TPR-autonomie staat centraal in dit verhaal.

Het verhaal van het Tijdschrift voor Privaatrecht ontstaat in 1964, in het verlengde van het APR-verhaal. Marcel Storme hield er op 22 november 1963 samen drie mede-oprichters Jacques Matthijs, Willy Delva en Jan Ronse een Vlaams Tijdschrift boven de doopvont, het Tijdschrift voor Privaatrecht. *Lieu de rencontre* was het statige herenhuis in de Coupure 3 te Gent, waar vele mijlpalen in de Vlaamse rechtsliteratuur zouden gezet worden.

2. Wat volgde, zullen de oprichters op die koude winteravond in hun stoutste dromen niet hebben kunnen voorspellen. Ze legden er de basis voor het meest toonaangevende tijdschrift binnen het ruime privaatrecht in de lage landen. Marcel Storme heeft het Tijdschrift gedurende al die jaren gedragen, getorst en gestuwd. Met steun van de redactie, maar vooral dankzij zichzelf. Knipogend naar de wijze woorden van Robert Copeland: “Om iets voor elkaar te krijgen moet een commissie uit niet meer dan vier personen bestaan, van wie er drie afwezig zijn.”

Toen al waren de oprichters visionair, niet enkel op wetenschappelijk, maar ook op bedrijfsmatig vlak: het Tijdschrift voor Privaatrecht werd in een VZW verankerd, die in volle onafhankelijkheid ten aanzien van de uitgeverwereld kon blijven functioneren. Samen met het Rechtskundig Weekblad is het Tijdschrift voor Privaatrecht het enige tijdschrift dat in volle onafhankelijkheid, maar in goede relatie met Kluwer, zijn koers kan bepalen. Hierbij heeft de afscheidnemende directeur ongetwijfeld het citaat van Churchill voor ogen gehouden waar hij zo aan houdt: “*The most important value in the history of this island’s life is the independence of the Judiciary*”.

Het Tijdschrift voor Privaatrecht creëerde voor zichzelf op die manier de ruimte om aan zijn auteurs en lezers een onderkomen te bieden, niet alleen voor hoogstaande juridische bijdragen, maar ook voor henzelf. En dat vormt voor de nieuwe directeuren de essentie van het TPR. Het Tijdschrift vormt nog één van de weinige gemeenschappen – of om het met een Engelse term te zeggen ‘*communities*’ – in de juridische wereld. In een tijd waar iedereen de mond vol heeft over digitale *communities*, zorgt TPR ervoor dat er een virtuele en toch niet-digitale gemeenschap ontstaat.

Het TPR heeft zowel voor de auteurs een aantal extra’s in petto die het een aangenaam tijdschrift om te toeven maakt. Dat het TPR altijd afzonderlijke overdrukken voorziet voor bijdragen, is voor de meeste TPR-auteurs meer dan een leuke bijkomstigheid. Dat het TPR elk jaar haar auteurs uitnodigt voor de Dag in het Groen is voor de meeste auteurs een jaarlijks ijkpunt. De juridische wereld heeft geen wetenschappelijke parameters nodig voor de beoordeling van wetenschappelijk onderzoek. Bibliometrische gegevens, die door de afscheidnemend directeur zo verafschuwd worden, impactfactoren, *citations*, aantal A1-publicaties zijn in de juridische wereld overbodig. Er is maar één parameter die echt meetelt, en dat is uitgenodigd worden op de Dag in het Groen.

Ook abonnees zijn deel gebleven van de TPR-*Community*. Meer dan 2000 bladzijden hoogstaande juridische literatuur voor een al meer dan vijftien jaar niet-geïndexeerde 125€ per jaar. Elke gelegenheid is wel goed om aan de abonnees aan te tonen dat het TPR meer dan alleen maar een tijdschrift

is. In de laatste tien jaar hebben de abonnees van het TPR verschillende giften gekregen, die op loutere vrijgevigheid waren gebaseerd. Ter gelegenheid van 200 jaar Burgerlijk Wetboek het “Cumulatief Burgerlijk Wetboek (1804-2004)”, bij het 45-jarig bestaan “De vele gezichten van het recht” (galerij van juristen uit de Lage Landen), in 2014 “de Europese hoogste rechtscolleges”. Elke gelegenheid was goed genoeg om het gemeenschapsgevoel rond het TPR te versterken.

Marcel Storme bleef in de loop van die halve eeuw niet stilzitten, maar bracht zijn tijdschrift tot vernieuwing. En al die acties stonden in het teken van de versterking van het *community*-gevoel dat het TPR zo kenmerkt.

In 1991 werd de Prijs van het Tijdschrift voor Privaatrecht gelanceerd. Nog steeds geldt de prijs voor jonge aanstormende academici als een referentiepunt, dat tegelijk een erkenning en motivatie voor hun verdere beroeps carrière betekent.

Ook de Wisselleerstoelen van het Tijdschrift voor Privaatrecht vervullen dezelfde functie. Ze laten toe dat om de twee jaar twee Vlamingen bij een gasthoogleraar in Nederland komen, en in het tussenjaar twee Nederlanders aan een Vlaamse rechtsfaculteit doceren. Van recentere datum zijn de wisselleerstoelen met Zuid-Afrika, waar om de twee jaar een Belgische of Nederlandse onderzoeker naar Zuid-Afrika gaat, en omgekeerd, onder impuls van Prof. Dr. Jean Sonnekus en Prof. Dr. Marcel Storme.

3. De vaststelling is duidelijk: het TPR is een klassiek gebouw, met een wervende inkleuring.

In deze omstandigheden past het bescheiden maar trots, nederig maar zelfbewust, koesterend en vernieuwend, het codirecteurschap van het Tijdschrift voor Privaatrecht te aanvaarden. Een mens is hoogmoedig van nature en bescheiden uit noodzaak. Die noodzaak dient zich hier aan, bescheidenheid is op zijn plaats. Wij kunnen en zullen niet onze hoop uitspreken dat wij even goed zullen doen als Marcel Storme. “Hoop,” zo zei Georges Bracque, “wordt immers geboren uit vrees voor de toekomst”. Wij zullen niet alleen maar samen met de redactie- en adviesraad het Tijdschrift, koesteren en beschermen.

De klemtonen zullen niet substantieel, maar wel gradueel evolueren.

- Wij zijn ervan overtuigd dat rechtspraakoverzichten anno 2014 meer dan ooit hun plaats hebben in het tijdschrift. Doorheen de veelheid aan digitale informatie en de inflatie aan tijdschriften is het belangrijk dat op vaste tijdstippen – idealiter om de zeven jaar – een helder overzicht geboden wordt van de belangrijkste rechtspraak in een bepaalde materie.

Die rechtspraakoverzichten laten toe om door het bos de bomen te blijven zien en op goedkope wijze – de advocaten weten wat ik bedoel – in een letterlijke handbeweging de juiste referenties te vinden. Dat vergt dat die rechtspraakoverzichten zo bondig mogelijk geschreven zijn, met een kritische reflectie op de aangehaalde rechtspraak. Er zullen in dat verband duidelijke richtlijnen aan de auteurs worden meegegeven. De bondigheid van een rechtspraakoverzicht kan ook garant staan voor de tijdige inlevering ervan.

- Naast de rechtspraakoverzichten staan diepgaande bijdragen centraal. TPR is het enige tijdschrift waarop diepgaande en dus langere bijdragen een forum kunnen krijgen. TPR is binnen het privaatrecht het meest toonaangevende tijdschrift dat in het verleden herhaaldelijk de bakens heeft uitgezet voor latere ontwikkelingen. Sommige thans ingeburgerde begrippen ontlenen noch min noch meer hun ontstaan aan het TPR. Wij zullen velen oneer aandoen, maar we kunnen denken aan de rechtsverwerking (Van Ommeslaghe), de kwaliteitsrekening (Dirix), marginale toetsing (Ronse), de conversie van rechtshandelingen (Ronse), de dwangsom (Marcel Storme), de productaansprakelijkheid (Cousy).

Juridische wetenschap is, zoals wij allen weten, precair. Creativiteit en innovatie moeten omhoog. De dreiging van de betreden paden is vaak groot. Om de bekende woorden van Ijsseling te parafraseren “kinderen imiteren hun ouders, studenten hun docenten en de meeste rechtswetenschappers andere wetenschappers.” Het TPR biedt echter een veilige haven voor wie, vanuit een gedegen en wetenschappelijke analyse nieuwe ideeën wil uitwerken.

- Een derde pijler is inpassing van TPR in het veranderende landschap van de uitgeverwereld. De afscheidnemende directeur heeft het Tijdschrift voor Privaatrecht op de digitale kaart gezet. Het TPR is het enige tijdschrift dat een afzonderlijke bibliotheek vormt binnen de Jura-omgeving. Daardoor geniet TPR tegelijk van de distributie binnen het mooie door Kluwer uitgebouwde netwerk en behoudt ze haar autonomie. Ook de ontsluiting van de oudere jaargangen is belangrijk. Een eigen TPR-website waarop het Tijdschrift en haar inhoud in het daglicht worden gesteld, is een logische vervolgstap in deze evolutie. De publicatie van de oudere jaargangen online is daarbij een prioriteit. Thans werken de codirecteuren via de domeinnaam www.tpr.be aan een website waarin alle jaargangen tot 1998 gratis voor iedereen online zullen staan. Voor de jaargang vanaf 1999 staan alle artikelen opgenomen in de jura-databank. Op die manier zal de impact van het Tijdschrift voor Privaatrecht op de rechtsontwikkeling nog toenemen. Hiermee zet het TPR een reuzenstap in de digitale omgeving, trouw aan zijn uitgangspunten:

geïntegreerd binnen een ruimere omgeving, maar met respect voor zijn eigen autonomie. Zoals Marcel Storme het heeft geleerd...

- Ook de gedragenheid van het TPR is van belang. De redactie- en adviesraad zijn essentiële pijlers voor de goede werking van het Tijdschrift. Het is essentieel dat de Vlaamse rechtsfaculteiten daarin goed vertegenwoordigd zijn door de meest vooraanstaande privatisten uit het juridische landschap. Dat was de baker van het TPR, met Jacques Matthijs (VUBrussel), Willy Delva (UGent) en Jan Ronse (KULeuven). Sindsdien heeft de redactie altijd bestaan uit de eersterangs privatisten. Om het naar het voorbeeld van Papinianus te zeggen: er zijn weinig juristen met een grote reputatie die niet onder de Keizer gediend hebben. De metafoor had niet meer van toepassing kunnen zijn op de redactie van het TPR. Een evenwichtige verdeling van de redactie tussen de rechtsfaculteiten, maar telkens met de hoogste kwaliteit als enkelvoudig doel, staat centraal.
- Ook de band met het beroepsveld moet in de redactie- en adviesraad gereflecteerd blijven. En de band met Nederland. Net zoals de goede Nederlandse tijdschriften Belgische redacteurs hebben, moet het TPR zijn eigen gedragenheid behouden door de Nederlandse (en bij uitbreiding Zuid-Afrikaanse) academia nauw bij het onderzoek te betrekken. Het verleden heeft aangetoond dat die wisselwerking bijdraagt tot het niveau, de wetenschappelijkheid en de onafhankelijkheid van beoordeling van kopijen.

We nodigen alle abonnees uit om suggesties te doen die kunnen helpen om het TPR-instituut in de toekomst nog te versterken en uit te bouwen. De codirecteuren ontvangen graag uw suggesties in die zin.

4. De afscheidnemende directeur schreef in het allereerste nummer van het Tijdschrift voor Privaatrecht een verantwoording waarom het nieuwe tijdschrift ontstond. Hij schreef daarin dat het privaatrecht als algemene levensordering van het gehele volk, de basis blijft van de samenleving. Het is de weerspiegeling en tegelijk het kader van het dagelijks leven, en blijft dus wezenlijk de ruggengraat van de natie. Vijftig jaar na *dato* kunnen we zeggen dat het TPR niet enkel de ruggengraat van de natie is, maar ook van juristen, advocaten en magistraten in het land.

Het beeld van het ruggenmerg was bovendien eens te meer visionair. Een ruggengraat is immers een aaneenschakeling van ruggenwervels. De ruggenwervels zijn gelaagd op elkaar, en zoals bekend wordt ook het privaatrecht steeds meer gelaagd. De diverse niveaus waarop het privaatrecht wordt gereguleerd, weerspiegelen als het ware de verschillende wervels van de ruggengraat. We hebben het hier niet enkel over de invloed van het

Europese en internationale recht op het nationale privaatrecht, hoewel het Europese privaatrecht en de rechtsvergelijking steeds een cruciale rol zal blijven spelen. We hebben het ook over de diverse lagen van het privaatrecht binnen de interne rechtsorde. Waar het Burgerlijk Wetboek vroeger het enige normenlichaam was, zijn er thans diverse lagen ontstaan. Binnen het nationale recht is er het consumentenrecht, IT-recht, enz. Op grensoverschrijdend vlak komt het privaatrecht steeds meer in interactie met het Europees recht, mensenrechten, internationale verdragen, enz. Daar bovenop komt nog een heuse set van *soft law* die – zonder bindend te zijn – gedragsnormen oplegt vanuit richtlijnen, adviezen, enz. Het probleem is dat de wervels niet naadloos op elkaar passen. Dat is wat professor Van Gerven – ook al in het Tijdschrift voor Privaatrecht – op iconische wijze “de verkokering van het privaatrecht” heeft genoemd.

De wisselwerking tussen die verschillende lagen, het zien van dwarsverbanden tussen de kokers en het beter integreren van de verschillende wervels in dezelfde graat is één van de belangrijkste uitdagingen in het privaatrecht. Een ontkokering dient zich aan, die men als de noodzaak aan consolidatie van het privaatrecht zou kunnen aanduiden. Het laat zich aanschijnen dat dit een gemeenschappelijke noemer zal vormen voor vele bijdragen die in de toekomst in het TPR zullen gepubliceerd worden.

Dat dit mogelijk is, danken we aan de twee basisaxioma’s die de afscheidnende directeur als *Leitmotiv* heeft gehanteerd, nl. autonomie en gemeenschapsstreven. Hij heeft beslist om bij deze vijftigste verjaardag afscheid te nemen als directeur. Maar u weet wat men zegt van eindigheid: eindigheid omarmd door vriendschap is eeuwigheid. Die eeuwigheid is het deel van Prof. Marcel Storme bij het Tijdschrift voor Privaatrecht. Om deze redenen is hem met vreugde, trots en nederigheid het ere-directeurschap van het Tijdschrift voor Privaatrecht aangeboden, wat hij dankbaar heeft aanvaard. De TPR-gemeenschap mag gerust zijn ...

Vincent SAGAERT

Matthias STORME